

Tanrı sevdalısı Nigarinin Qarabağ sevgisi

Tanrı sevdalısı Mir Həmzə Seyid Nigari Qarabaği Azərbaycan ədəbiyyatının sufi sənətkarlarından biridir. 87 il şərəfli ömür sürmüş bu övliya Şərqi Zəngəzurun Cicimli kəndində doğulmuş, Türkiyənin Xarput şəhərində haqq dünyasına qovuşmuşdur, məzarı Amasiya şəhərindədir.

Uzun illər Nigarinin adı yasaq olunub, ancaq xatirəsi ürəklərdə, irsi yaddaşlarda yaşayıb. Qadağa buzları əriyəndən sonra əsərləri çap olunub. 2011-ci ildə yarıdıcılığı ali məktəblərin tədris proqramına salınıb. 2022-ci ildə isə X sinfin ədəbiyyat kitabında Mir Həmzə Seyid Nigaridən qısaca bəhs edilib, məşhur "Qarabağ" qəzəlindən bir neçə beyt nümunə verilib.

Mir Həmzə Seyid Nigari Qarabağ mühitinin yetirməsidir, onun könül verdiyi nigar Qarabağlıdır. Ona görə də böyük ədibin yaradıcılığında Qarabağ və onun yer-yurd adları ana xətt kimi keçir. Seyid Nigari əsərlərini həm heca, həm də əruz vəznində yazıb. Onun Qarabağa həsr etdiyi "Qarabağ" rədifli qəzəli doğma elinə sevgi və məhəbbətlə yazıldığından hər misrası, sanki, "can Vətənim" deyir. Şair şeirlərində Qarabaği vəsf etdikcə bu ulu yurdu da bizlərə sevdilir, onun coğrafiyasını şeirə gətirərək gözlərimiz qarşısında əsrərangiz poetik mənərə yaradır:

***Nə acab dövlət imiş seyri-şikarı-Qarabağ,
Nə gözəl nemət imiş söhbəti-yari-Qarabağ...***

***Kövsəri -təbi imiş çayı-çinari Qarabağ,
Aləmi cənnət imiş dəri-diyari Qarabağ.***

Şair qəzəldə Qarabağın bulaqlarını dirilik suyu, bu diyarı cənnət adlandırmışdır. Elə buna görə də qəzəl xanəndələrin üz tutduğu, ifa etdikləri əsərlərdəndir. Seyid Nigarinin "Divan"ında 6 bənddən ibarət tərzbəndi var. Hər bəndin son iki misrası aşağıdakı misralarla bitir:

***Dağlayıbdır məni bir laləüzari Qarabağ,
Yandırıbdır məni bir nari-Nigari Qarabağ.***

Axı onun sevdiyi ilahi gözəl Qarabağdan idi. Könlünü Tanrı sevdasına bağlamış övliya harada olsa, Qarabaği unutmur, onu xəyalında yaşadır:

***Xəyalat ilə güləşti-Qarabaği gəzər könlüm,
Gəlür kim, kuyi-didarə qalar, zövqi-murad eylər.***

Şair qəzəllərinin birində Araz çayına müraciət edərək maraqlı bir fikir yanaşması yaradıb:

***Mənzili-dildarı bus etdikdə ərz et, ey Ərəs,
Böylə kim, odlar saçar sənsiz həbibin hər nəfəs.***

Şair Qarabağsız keçən günlərinə göz yaşları tökür:

***Qarabağını çeşmeyi-xun, hər dü çeşmənin Daşbulağ,
Məlhəmindir dəmbədəm daği-təraği-abi-ağ.***

Mir Həmzə Seyid Nigari üçün Qarabağ müqəddəs torpaqdır, gözəllər gözəlidir. Yaxşı olar ki, şairin yaradıcılığından seçmələrə yer verək:

***Nolar əşkavəri-əhli-dili-Bağdad olsam,
Belə güllər ki saçır təb Qarabağ üzrə.***

Qəzəlinin bir beytində Qarabaği üstün bilib, digər kəndlərdən uca hesab edib, çünki sevdiyi Nigar qarabağlıdır:

Firdovsi-dilaradır, gərçi Qarabağ, əmma,

***Xoşdur Qarabağ içrə
kuyi-Qaraqaş övla.***

Mir Həmzə bir müddət Şərqi Zəngəzurun Millər kəndində yaşayıb. Bu kənd onun müridi Mir Sədi ağanın doğulduğu yerdir. Bərgüşad çayı bu kəndin ayağından axır. Şair bir qəzəlində iki böyük çayın adını belə mənalandırıb:

***Canıma çıxmış fələk
Bərgüşadın dağını,
Sönməz ataşi, ursan
Həkəri irmağını.***

Digər bir qəzəlində Tərtərə belə münasibət bildirib:

***Sanma ki, ahım odu
Tərtərə təsir etməz,
Qarabağ içrə düşüb
yaxmaya nəhri-Tələki.***

Mir Həmzə Seyid Nigari həm də heca vəznində mükəmməl əsərlər müəllifidir. Böyük ədib heca vəznində yazdığı şeirlərində də Qarabaği vəsf edib, ona heyranlığını bəyan edib:

***Eşqin kanı Qarabağdır məkanım
Bülbülü-şeydayam, cənnət yerimdir.
Əvvəl başdan Qaraqaşdır bustanım
İndi gülüstanım Qarapirimdir.***

Nigar xanımın qəbri Qarapirimdədir. 2021-ci ildə mən Mir Həmzə Nigari ocağının qoru olan hörmətli Siracəddin ağanın köməyi ilə həmin yerdə oldum, Nigar nənəmin qəbrini ziyarət etdim.

Mir Həmzə Seyid Nigarinin dəyərlı əsərlərindən biri də Qarabağlı Əhməd Əfəndiyə yazdığı məktubdur. Məktubun ilk misraları çox diqqətçəkəndir.

Şair məktubunda yazıb: "Mənim o diyarım uşaq-böyük, qadın-kişi, cavan-qoca – bütün əhalisinə və onların mənə olan məhəbbətinin dərəcəsinə yalnız Mövla bilir. O torpaq mənim Şahnigarımın cövləngəridir".

Mir Həmzə Seyid Nigari "Çayname" məsnəvisində də Qarabağa məhəbbətini ifadə edib, o torpağın coğrafiyasını əsərində ustalıqla canlandırıb:

***Əzm eylə diyari-Şirvani
Qət eylə rəhi-Azərbaycani.
Bir yerdəyəm, ismidir Qarabağ
Cənnət yeri, abi şirü qaymaq.***

Göründüyü kimi, Mir Həmzə Nigari Qarabağ sevdalısı olub. O, bu yurdu böyük eşqlə sevib və əsərlərində yüksək dəyərləndirub. Böyük fikir övliyamızın ruhuna salamlar olsun! Müjdə verə bilərəm ki, Qarabağımız azaddır. Var olsun Ali Baş Komandanımız! Sağ olsun Azərbaycan Ordusu! 44 günlük Vətən savaşı nəticəsində Qarabağ Azərbaycandır. İndi Qarabağda, Şərqi Zəngəzurdə böyük abadlıq və quruculuq işləri görülür. Şükür bu günə!

**Ədalət ƏSƏDOV,
Əməkdar müəllim**